

Elérhető szótárak a magyar nyelv oktatásában és használatában

M. Pintér Tibor

CÉL I.

- Magyar nyelvi segítség (nyelvtanuláshoz)
 - Papíralapon
 - Elektronikusan
 - On-line
- Kérdés, hogy ezt az elérhető szótárak figyelembe veszik-e.
 - Az elérhető szótárak különbözőek (még ha magyarpárúak is), azaz nem biztos, hogy minden nyelvi szinten azonosan használhatóak (ezt némelyek deklarálják is a KER szintjének jelölésével – erre azért vigyázni kell, mert ebben az esetben a KER (*CEFR*) sem teljesen egyértelmű).
 - Érdemes szűrni: például szűrni, kommentezni, minősítő jelzőkkel ellátni.

CÉL II.

- Minőségi mutatók integrálása az elkészítendő felületbe (ha készül majd adatbázis).
- Minimális elemzés elkészítése azonos, érthető és értelmezhető kategóriák alapján.
 - Az elemzés kimenetének érthetőnek kell lennie
 - Az elemzés kimenetét a nyelvhasználóknak is értenie kell
 - Fontos kategóriák lehetnek:
 - Szószám
 - Tartalmazott terminológia (szakszótár esetén)
 - On-line tartalom esetén többféle keresés (nem csak teljes szóra vagy ékezetek nélküli keresés, esetleg különféle heurisztikák segítségével)

CÉL III.

- Könnyen kezelhető, informatív felület elkészítése, amely lehetőleg minél több információt tartalmaz a (megfelelő) szótár kiválasztásához.
 - Ehhez először a *CÉL II.*-nek kell teljesülnie (lehetőleg minél részletesebben).
 - Minél több kategóriát látunk át, jegyzünk le, annál pontosabb lehet a lekérdezés.
 - Ehhez nem árt időnként felülvizsgálni a belső kategóriákat (módosulhatnak, új szótárak jöhetnek stb.)

ELEMZÉS

- Két nagy kategória:
 - On-line szótárak
 - Nyomtatott szótárak
 - On-line tananyagok??
- Mennyire legyen részletes?
 - A túl részletes, nem biztos, hogy felhasználóbarát.
 - A sok adatban elveszik a felhasználó – elveszíti érdeklődését
 - Ezért a felületbe redundáns elemeket kell beiktatni (amelyek felülírják az aprólékos és időigényes válogatást)

ELEMZETT KATEGÓRIÁK

- Az alábbi kategóriák fontosak lehetnek a (megfelelő) szótár kiválasztásakor, valamint a szótárak minőségének meghatározásakor:
 - Az alábbi kategóriákat azonban finomítani kellene/lehetne
 - Meglévők pontosítása
 - Újak felvétele
 - Elsődleges cél az **informativitás**

ELEMZETT KATEGÓRIÁK ON-LINE SZÓTÁRAK

- Nyelv/Nyelvpár
- Szerkesztő
- Kiadás éve
- Cím
- URL
- Szolgáltató
- ISBN-szám
- Megjegyzés 1. (adatmennyiség)
- Megjegyzés 2. (típus)
- Megjegyzés 3. (értékelés)

ELEMZETT KATEGÓRIÁK NYOMTATOTT SZÓTÁRAK

- Nyelv/Nyelvpár
- Szerző/Szerkesztő
- Kiadás éve
- Cím
- Kiadó
- Kiadás helye
- ISBN-szám
- Szint
- Megjegyzés 1. (adatmennyiség)
- Megjegyzés 2. (típus)
- Megjegyzés 3. (értékelés)

FELHASZNÁLHATÓSÁG

- A két típus különbözik felhasználhatóság szempontjából:
 - Lokálisan a nyomtatott lehet jobb
 - Távolabbi helyről az on-line lehet jobb
 - Mit és hol lehet beszerezni – nem mindegy!
- Azaz törekedni kell a lehető legjobb minőségű szótárak beszerzésére, beillesztésére
 - pl. Grimm Kiadó, Akadémiai Kiadó
- A minőség kérdése a szelekció folyamán is szem előtt volt tartva – azaz a listára került szótárak használatát ajánlásnak is lehet venni (elsősorban a nagy kiadókét)

GYŰJTÉS I.

- On-line szótárak (N=60):

- Nyelv:

- Angol 12
- Bolgár 2
- Francia 5
- Német 33
- Olasz 2
- Orosz 2
- Spanyol 2
- Szlovák 2

GYŰJTÉS II.

- On-line szótárak (N=60):
 - Szolgáltató:
 - Grimm Kiadó
 - MorphoLogic Kft.
 - MTA SZTAKI
- Az Akadémiai Kiadó szótárai fizetősek
- Pons-szótárak
- Appok (iPhone és Android OS)

GYŰJTÉS III.

- On-line szótárak (N=60):
 - Kiadás éve:
 - 2008-tól
- A szóanyagot tekintve lényegében naprakészek, bár mint tudjuk, a szóanyag megjelenésekor már el is évül.

GYŰJTÉS IV.

- On-line szótárak (N=60):
 - Megjegyzések:
 - Konfúzus állapot: lenne mit finomítani
 - Megjegyzések 1 – adatmennyiség meghatározása: nem egyszerű, mert némelyik szótár folyamatosan változik (általában bővül, mások pedig nem teszik nyilvánossá az adatot)
 - És amelyik nyilvánossá teszi, nem biztos, hogy érthető, mit is számol meg:
 - szó, tétel, ekvivalens, címszó
 - Megjegyzések 2 – típus: nem mindegyik szótár specifikálja, milyen témájú szavakat tartalmaz (általában általános, de nem mindegyik, vannak speciális szótárak, elsősorban a Grimm Kiadótól)
 - Meg kellene vizsgálni (akár megkereséssel), hogy milyen típusú szótárak

TODO

- Mi a helyzet a kis nyelvekkel? Milyen nyelvekre lehet még szükség?
- Pontosítani a Megjegyzéseket
- Kiegészíteni a Megjegyzés 3-mat (Értékelés)
 - Ide először kategóriákat kellene keresni

GYŰJTÉS V.

- Nyomtatott szótárak (N=40):
 - Nyelv:
 - Angol 16
 - Francia 6
 - Holland 1
 - Német 6
 - Orosz 1
 - Spanyol 3
 - Magyar 7

GYŰJTÉS VI.

- Nyomtatott szótárak (N=40):
 - Kiadó:
 - Grimm Kiadó 16
 - Akadémiai Kiadó 15
 - Tinta Kiadó 9
- Szerzők:
 - Magay Tamás, P. Márkus Katalin, Mozsárné Magay Eszter, Pálfy Miklós, Dorogmann György, Mollay Erzsébet, Bárdosi Vilmos, Halász Előd, Pusztai Ferenc, Eöry Vilma

GYŰJTÉS VII.

- Nyomtatott szótárak (N=40):
 - Kiadás éve:
 - 1998-tól
- A szóanyagot tekintve lényegében naprakészek, bár mint tudjuk, a szóanyag megjelenésekor már el is évül.

GYŰJTÉS VIII.

- Nyomtatott szótárak (N=40):
 - Szint:
 - Általában B2, de van speciális szótár is (azt pedig nem lehet a KER szintjeibe behelyezni)

GYŰJTÉS IX.

- Nyomtatott szótárak (N=40):
 - Megjegyzések:
 - Kevesebb finomítanivaló
 - Megjegyzések 1 – adatmennyiség meghatározása: nem egyszerű, mert nem mindegyik szótár adja meg
 - És amelyik nyilvánossá teszi, nem biztos, hogy érthető, mit is számol meg:
 - szó, tétel, ekvivalens, címszó

TODO

- Új szótárakat keresni, elsősorban kis nyelvekre.
 - Fontos lenne, minél több nyelvet lefedni, elsősorban jó minőségű szótárakkal (finn, észt, orosz????)
- Kiegészíteni a Megjegyzés 3-mat (Értékelés)
 - Ide először kategóriákat kellene keresni

ON-LINE TANANYAGOK

- Itt közös munkára lenne szükség, mégpedig az alábbi kategóriák mentén:
 - Portál neve
 - URL
 - Szint
 - Szerkesztő(k) (ha van)
 - Működtető
 - ISBN (ha van könyv)
 - Megjelenés éve
 - Interaktív/Statikus
 - Az oldal tartalmának nyelve(i)
 - Ingyeles/fizetős
 - Kapcsolattartó e-mail címe

GUI

- Ha lekérdezhetővé akarjuk tenni az összegyűjtött anyagot, akkor felmerül a kérdés, mit és hogyan kellene.
- Alább egy lehetséges vázlat arra nézve, hogyan lehetne elrendezni a meglévő kategóriákat:

ON-LINE SZÓTÁRAK

1. forrásnyelv és célnyelv: külön-külön
2. kiadó
3. szótár típusa: általános vagy szakszótár (ha szakszótár, akkor jelenjenek meg az opciók, hogy milyen témában)
4. milyen keresési opciókat kínál (ehhez újra át kell nézni mindet és címszószerűen összeállítani egy listát)
5. a szótár által tartalmazott kifejezések száma alapján (itt meg kellene adni néhány küszöbértéket, azok alapján lehetne keresni)

- +1: a megjegyzés mezőket pontosítani kellene:
 - mi minden adatot tegyünk bele, mert az alapján is lehetne szűrni
- +2: lehetne beágyazott lekérdezés is:
 - pl. nyelv+szint, kiadó+nyelv+szint, nyelv+szint+szótár típusa

NYOMTATOTT SZÓTÁRAK

1. forrásnyelv és célnyelv: külön-külön
2. kiadó
3. szótár típusa: általános vagy szakszótár (ha szakszótár, akkor jelenjenek meg az opciók, hogy milyen témában)
4. szint
5. szótár típusa: általános vagy szakszótár (ha szakszótár, akkor jelenjenek meg az opciók, hogy milyen témában)

- +1: a megjegyzés mezőket pontosítani kellene:
 - mi minden adatot tegyünk bele, mert az alapján is lehetne szűrni
- +2: lehetne beágyazott lekérdezés is:
 - pl. nyelv+szint, kiadó+nyelv+szint, nyelv+szint+szótár típusa

FONTOS MÉG

- A lista naprakészen tartásához fontos a folyamatos monitorozás és kapcsolattartás.
- A lista (adatbázis) használhatósága érdekében célszerű időnként felülvizsgálni.
 - Nem nagy munka. Talán.

Köszönöm a figyelmet!